

Foreldreutvalget
for grunnopplæringen

Inkluderende skole- og klasse miljø

Hva vet vi om verdien av godt skole-
hjem samarbeid?

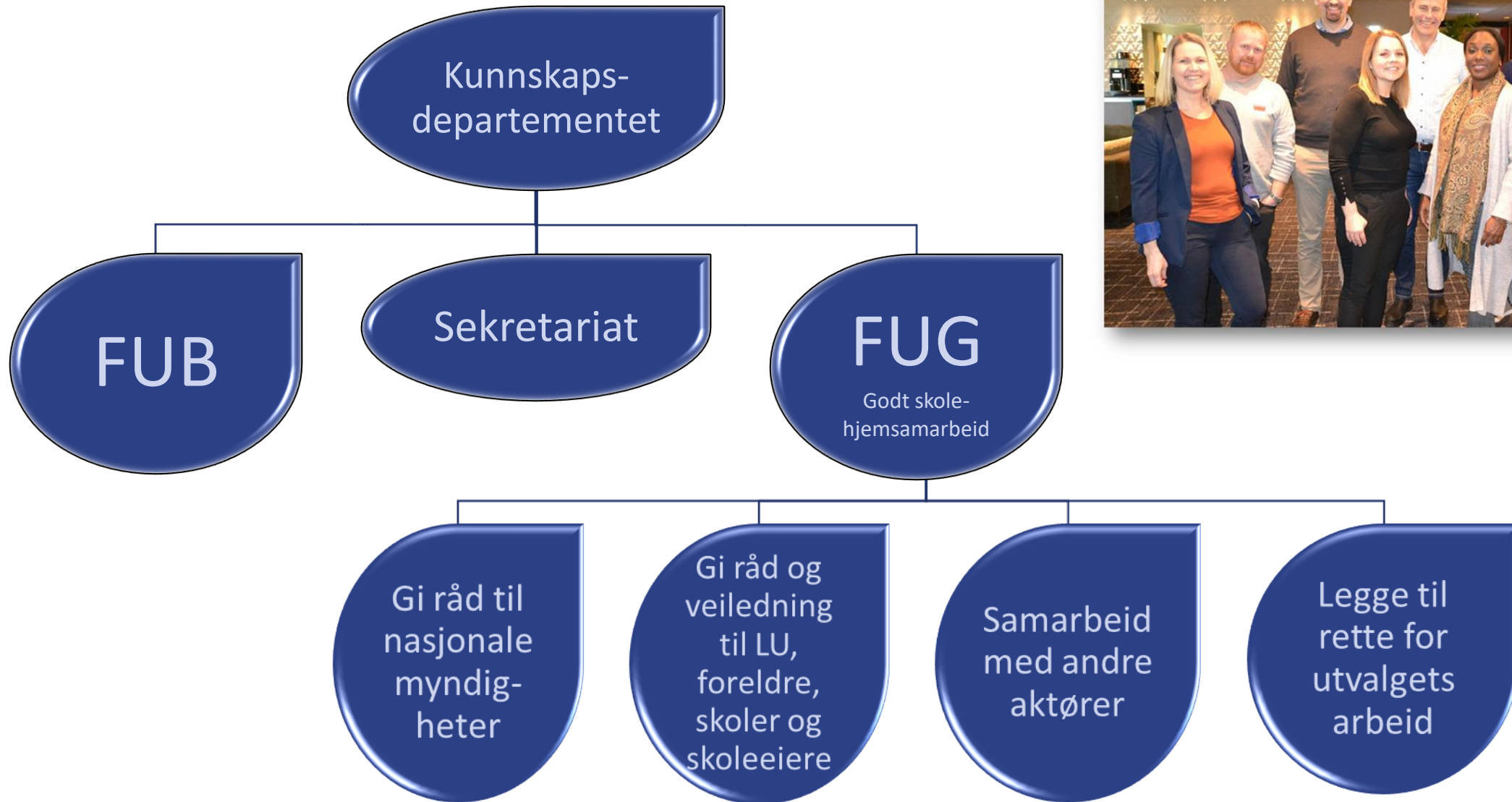
Hvordan kan vi foreldre bidra til inkluderende
skole- og klasse miljøer?

Kort om FUG

«Et fritt og uavhengig organ som skal jobbe for et godt skole-hjemsamarbeid og ivaretagelse av foreldrenes interesser i denne sammenheng.»

Mandatbeskrivelsen

Struktur og oppgaver

Arbeid for inkludering

Hvorfor engasjerer FUG seg i dette?

Hva forteller henvendelser til FUG?

Foreldre tar kontakt når problemer har oppstått

- 38% handler om mobbing eller utrygghet (2022)
- 26% handler om vanskelig samarbeid (2022)

Problemene har mange felles trekk uavhengig av hvor i landet vi befinner oss. Lokale variasjoner finnes alltid.

Når barna våre ikke har det bra, blir vi foreldre naturlig nok opptatt av

- Situasjonen for eget barn
- Rettigheter
- Skyld og ansvar

Det er lett for oss foreldre å glemme

- Fellesskapets betydning
- Plikter
- Forebyggende arbeid
- Samarbeid til elevenes beste

Hva ønsker utvalget?

- At alle barn og unge skal bli sett og møtt for den de er og oppleve trygge, gode klassemiljøer
- At både foreldre og skoleansatte skal vite *hvorfor* det er viktig med et godt samarbeid og kjenne til *hvordan* man kan gjøre det i praksis
- At alle foreldre skal vite hvordan de kan hjelpe skolen med å skape trygge, gode klassemiljøer for barn og unge

De vanskelige spørsmålene vi må tørre å stille oss

- Er fokus på aktivitetsplikt og tiltak så stort at skolen tappes for kapasitet til å jobbe forebyggende?
- Har vi foreldre så stort fokus på individets rettigheter at vi mister verdien av fellesskapet av syne?
- Har vi foreldrene generelt sett blitt glemt som ressurs i arbeidet for en inkluderende skole?
- Eller har vi selv logget oss av og overlatt ansvaret for trygghet og trivsel til skolen alene?
- Kan skolen løse dette oppdraget alene – både i et forebyggende perspektiv og når krenkelser skjer?

Foreldresamarbeid

Hva er bra med å være elev og foresatt på vår skole?

30 Responses

Bli hørt og sett	Kjenner mange foreldre	Fokus på samisk språk og kultur
Ekevene blir sett	Oversiktig klassemiljø	Samisk språk og kultur
Samisk språk	Samisk skole	Lett å få oversikt, få elever
Gode lærere	Samisk språk	Forståelse

Trygg skolehverdag	Samisk skole	Det har vært godt klassemiljø selv om det har vært utfordringer
Godt samarbeid	Er trygg	Oversiktelige skole
At barnet kan få snakke morsmålet sitt, samisk.	Flinke lærere	Kjenner til hverandre
«Alle» kjenner alle	Blir hørt	Samisk språk og kultur

God dialog med andre foreldre	Liten skole	Godt samarbeid
Samarbeid	Lærere som tar tak i problemene flir de eskalerer seg	Barnet mitt blir sett for den hun er, og føler seg trygg

Foreldresamarbeidets hva – hvor – hvordan - hvorfor

HVA?

Opplæringslovens § 1-1.

Formålet med opplæringa (første ledd)

Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring.

Forskriftens § 20-1.

Formålet med foreldresamarbeid

Skolen skal sørge for samarbeid med heimen, jf. opplæringslova § 1-1 og § 13-3d.

Foreldresamarbeid skal ha *eleven i fokus* og bidra til eleven sin faglege og sosiale utvikling.

Eit godt foreldresamarbeid er ein *viktig ressurs for skolen* for å styrkje utviklinga av gode læringsmiljø og skape læringsresultat som mellom anna fører til at fleire fullfører vidaregåande opplæring.

HVOR?

Møteplassene i skolen (§ 20-3.)

Skolenivå

- møter i skolens rådsorgan
- storforeldremøter
- temakvelder

Trinn/klassenivå

- foreldremøter
- dialog med klassekontakt

Individnivå

- utviklingssamtalene
- samarbeidsmøter
- fortløpende dialog

HVORDAN?

Tegn på god praksis

Skolen

- Tar ansvar for å bli kjent med alle foreldre
- Fremmer foreldrenes sterke sider og verdsetter deres bidrag
- Gir plass til foreldrestemmen
- Bruker alle møteplassene godt

Foreldre

- Tar ansvar for å bli kjent med skolen og de andre foreldrene
- Bidrar der vi kan – med det vi kan
- Sier ifra om ting slik at skolen har mulighet til å hjelpe
- Deltar på møter og arrangementer i regi av skolen

Skolen og foreldrene sammen

- Tar tak i ting før det blir et problem
- Søker løsninger sammen

HVORFOR?

Forankring i forskning

Et godt samarbeid mellom hjem og skole har positiv betydning for barn og unge i skolen.

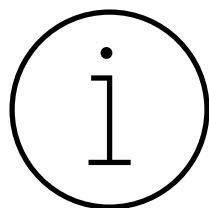
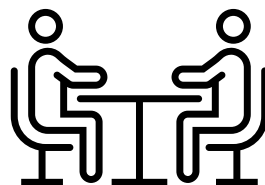
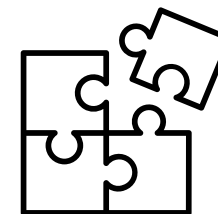
Faglig

- En mer positiv holdning til skolen
- Bedre arbeidsvaner på skolen og hjemme
- Bedre arbeidsinnsats og læringsutbytte

Sosialt

- Gode relasjoner til medelever og lærere
- Bedre regulering av følelser og økt trivsel
- Færre atferdsproblemer og mindre fravær

Ulike nivåer for samarbeid

Enveis: Skolen gir foreldrene informasjon

Toveis: Reell dialog mellom skole og foreldre der begge parter er sannferdige

Reell medvirkning: Foreldre har fått en partnerrolle i samarbeidet

Samarbeid staves med to bokstaver.

-vi-

Thomas Nordahl

Grunnmuren for trygt og godt skolemiljø

Trygt og godt skolemiljø

Opplæringsloven

§ 9 A-2. Retten til eit trygt og godt skolemiljø

Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.

§ 9 A-4. Aktivitetsplikt for å sikre at elevar har eit trygt og godt psykososialt skolemiljø (første ledd)

Alle som arbeider på skolen, skal følgje med på om elevane har eit trygt og godt skolemiljø, og gripe inn mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering dersom det er mogleg.

§ 9 A-9. Informasjonsplikt og rett til å uttale seg

Skolen skal informere elevane og foreldra om rettane i dette kapitlet. Skolane skal òg informere om aktivitetsplikta etter §§ 9 A-4 og 9 A-5 og om høvet til å melde saka til statsforvaltaren etter § 9 A-6.

Dersom skolen finn ut at noko ved skolemiljøet kan skade helsa til elevane, skal elevane og foreldra snarast mogleg varslast om det.

Samarbeidsutvalet, skoleutvalet, skolemiljøutvalet, elevrådet og foreldra skal haldast informerte om alt som er viktig for skolemiljøet, og så tidleg som mogleg takast med i arbeidet med skolemiljøtiltak. Dei har rett til innsyn i all dokumentasjon som gjeld det systematiske arbeidet for eit trygt og godt skolemiljø, og har rett til å uttale seg og komme med framlegg i alle saker som er viktige for skolemiljøet.

Overordnet del om sosial læring og utvikling

Alle skal lære å samarbeide, fungere sammen med andre og utvikle evne til medbestemmelse og medansvar.

Elevene og hjemmet har også et ansvar for å bidra til et godt fellesskap og miljø.

Slik den enkelte elev bidrar til fellesskapet på skolen, bidrar fellesskapet til den enkeltes trivsel, utvikling og læring.

Fellesskapets betydning

Klassen utgjør på mange måter et tilfeldig fellesskap av barn, deres foreldre og lærere.

Det er her vi legger grunnlaget for barnets trygghet og tilhørighet gjennom hele oppveksten - den oppveksten som blir med dem livet ut.

Det er her, i dette felleskapet, i klasserommet sammen med ansatte på skolen, på bygda eller i byen sammen med foreldrene, på fritidsaktiviteter etter skoletid sammen med trenere og ledere, at gruppeprosessene stadig er i endring.

Det er her vi voksne har en mulighet til å minimere utenforskap gjennom å være gode forbilder for egne barn og bry oss om hvordan venner og medelever i klassen har det – både i skolen og på fritiden.

Slik kan det være – sett med elevens øyne

«Tenk deg, da; tre år på ungdomsskolen. Hver dag var jeg på vakt for at noe skulle skje.
En ting var det fysiske som ble gjort.
Men neste like ille var det at jeg sluttet å stole på folk.
Jeg forsto jo etter hvert at de fortalte meg løgner, lo bak ryggen min fordi jeg trodde på det som ble fortalt.
Det at ingen sto opp for meg, selv om alle så hva som skjedde....det var kanskje det største sviket.
Jeg følte meg så alene.
Ingen venner å være trygg på.
Ingen å besøke.
Ingen som kom på døra.
Det var virkelig tre dritt-år....
Jeg kan fortsatt kjenne det knyter seg i magen når jeg hører noen le i nærheten av meg. Tanken på at jeg kan være lurt igjen, sitter i meg.»

Slik kan det gå - heldigvis

«Skolebyttet, overgangen til videregående...den var fin! Nye folk, nye fag, mange som var interessert i det samme, mange som ville være sammen med meg..... Det var veldig rart og veldig bra på en gang.

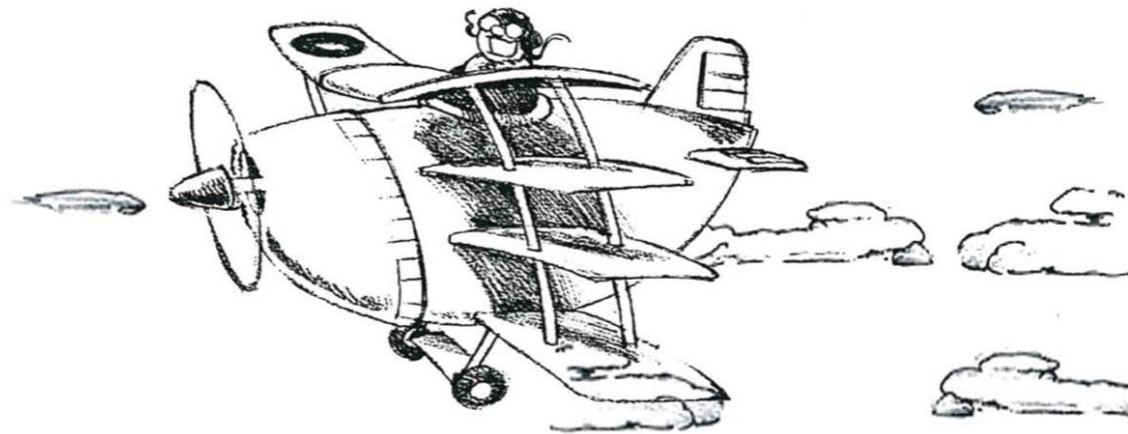
Nå kan jeg være meg sjøl. Og de jeg har blitt kjent med, sier jeg er en fin fyr. En de kan snakke med, stole på, få hjelp av men også ha det morsomt med.

Kanskje er det sånn fordi jeg ikke har hatt det så lett? Merker jo ganske kjapt hvis folk sliter litt eller trenger en prat....

Jeg prøver å tenke at jeg må bruke det vonde til noe bra. Da er det liksom «verdt det»....på en merkelig måte.»

Hvem er vi foreldre?

Foreldremangfoldet

Foreldremangfoldet

Synlige og usynlige karakteristika; hudfarge, etnisk bakgrunn, alder, utseende, klær, holdninger, verdier, utdanning, tro, interesse, kompetanse, kjønn, legning, funksjonsnedsettelse, personlighet

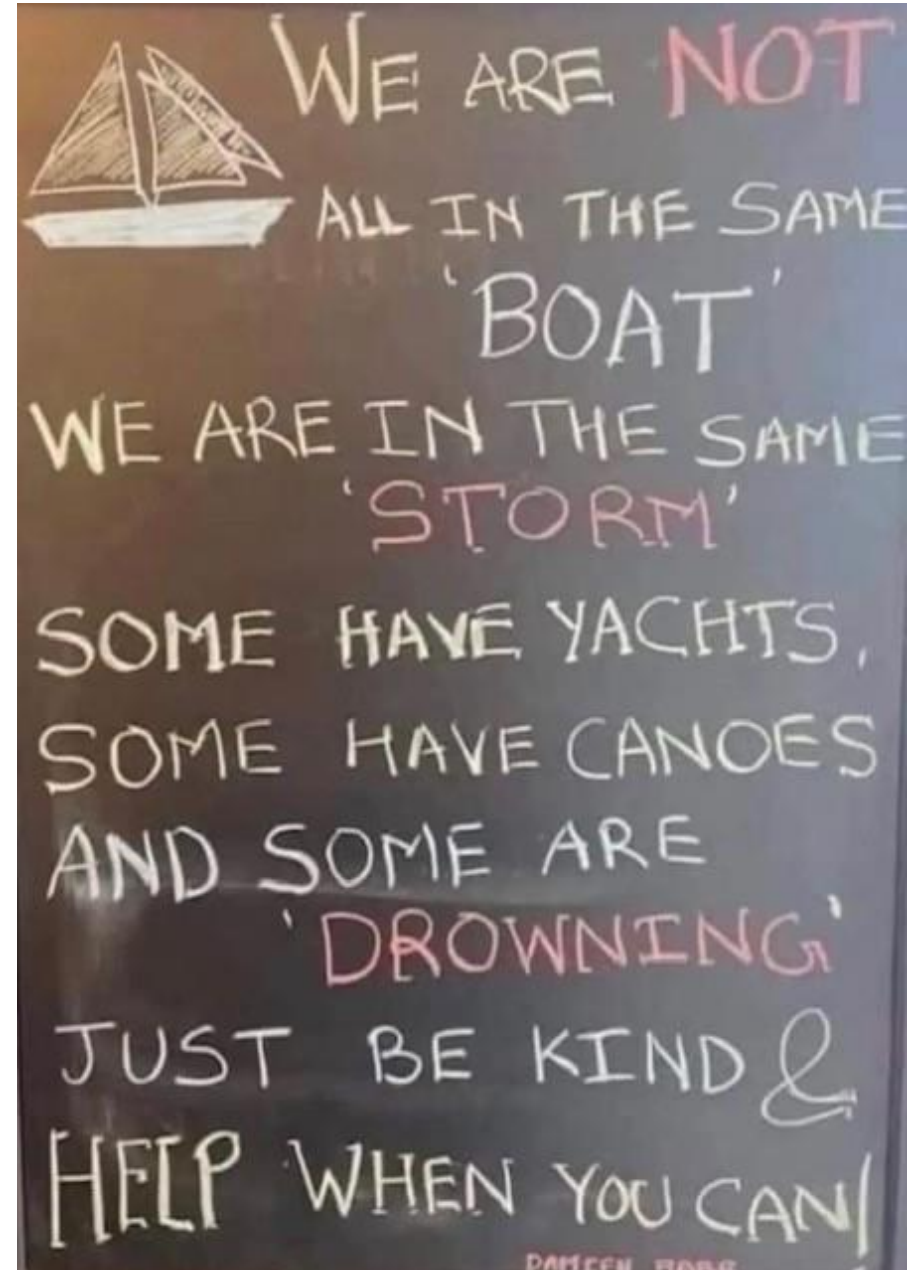
Situasjons- og erfaringsbetinget mangfold; følelser i situasjonen, reaksjonsmønstre, evne til å håndtere seg selv, tidligere erfaringer med skolen, opplevelser fra egen skoletid, helse, livssituasjon for øvrig, annen «bagasje»

Samarbeidsbarrierer; mangel på tid*, språklige vansker, dårlig økonomi, usikkerhet, følelse av å ikke være medregnet i samarbeidet, psykiske vansker, emosjonelle utfordringer

Det er lett å si at vi foreldre er i samme båt, men så enkelt er det ikke alltid....

Hva kan forhindre meg i samarbeidet med skolen ?

Pause

Hva bør vi
foreldre være
bevisste på?

Jeg – en rollemodell?

Flere artikler

A magasinet

A-magasinet | Hedvig Montgomery

Foreldrekoden: Det er sårt for et barn når bestevennen svikter. Finnes det trøst?

Eline (8) har gledet seg til å gå på skitur med bestevenninnen, men nå er turen avlyst. I hvert fall for Elines del.

«Du kan ikke være med på ski likevel», sier venninnen. «Mamma vil ikke ha deg med. For du bare faller, og det blir ikke noen skikkelig tur når du er med.»

Ordene svir. Først i Eline, og etterpå i pappa.

Med blick for eget barn og fellesskapet

Positivt blick på skolehverdagen – med fokus på eget barn:

Slik kan du spørre:

- Hva var de 3 beste tingene som skjedde på skolen i dag?
- Hva var det som gjorde at disse 3 tingene opplevdes så bra?
- Hvilke 3 ting gleder du deg mest til på skolen i morgen?

Positivt blick på skolehverdagen – med fokus på ansvar for fellesskapet

Hvordan få det gode til å gro?

Ha bevissthet om

- Hva du lytter etter
- Hva du gir oppmerksomhet
- Hva du ignorerer
- Hva du spør om
- Hva du ønsker skal vokse

*Et positivt fokus
gir mer av det som fungerer!*

Når vi får innsikt i at ugreie ting skjer

Samtalepunkter:

- Har det oppstått et problem?
- Hva er vanskelig?
- Har saken flere sider?
- Er det noen voksne som vet?
- Hva kan løsningen være?

- Er løsningen bra for deg?
- Er løsningen bra for de andre barna?

Tenk igjennom selv: Vil løsningen styrke fellesskap og trivsel i klassen?

Ikke gjør noe overilt.
Sørg for at skolen får vite.
Avklar om du kan bidra på noe vis.

Mange barn blir aldri bedt hjem til noen etter skolen

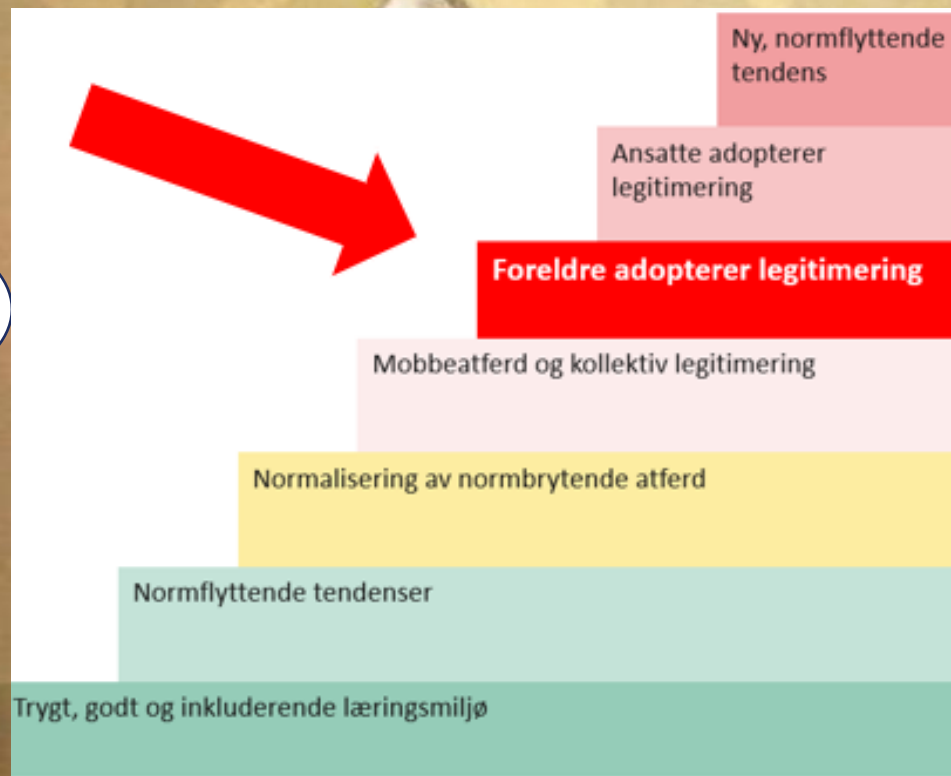
- det er det din fordømte plikt som forelder å gjøre noe med! Håvard Tjøra

Jeg orker ikke den urokråka....

De ber jo aldri tilbake....

Jeg kjenner ikke foreldrene....

Da kan mitt barn bli upopulært....

Venner og fritid

Vennskap

Hva har vi fokus på?
Popularitet eller det å være en god klassevenn?

Hvor opptatt er vi av eget barns trivsel? Ser vi verdien av å investere i et godt klassefelleskap?

Tar vi hensyn til at ikke alle har de samme mulighetene til å delta på aktiviteter som binder elevene sammen?

Er vi bevisste på at egne holdninger, ord og handlinger påvirker hvordan ungene våre opptrer i møte med jevnaldrende?

Tør vi bry oss eller gripe når vi ser eller får vite om at uheldige ting skjer i miljøet rundt barna og ungdommene våre?

SoMe

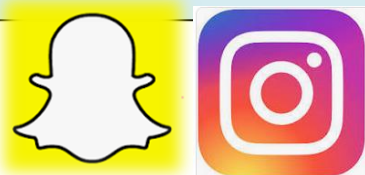
Er vi i foreldregruppa samkjørte med tanke på retningslinjer og aldersgrenser?

Hvilke konsekvenser kan det få for klassemiljøet at noen får tilgang til SoMe før fylte 13 år?

Klarer vi som foreldre å følge med på det som foregår på nett? F.eks.

- Hvem de kommuniserer med og hvordan?
- Hva som deles?
- Hvordan de påvirkes av algoritmene bak

Har vi opplæring sammen med barna, før vi slipper dem løs i den digitale verden?

Spill og gaming

Gaming– inkluderende og ekskluderende

Noen lever livet gjennom data og internett

Andre føler på utenforskap

- Får ikke lov hjemme
- Er ikke invitert inn i gruppen eller på laget
- Har ikke råd til PC/konsoll

Kommunikasjonsformen kan utfordre og pushe språklige grenser.

Frivillighet

Er vi bevisste på at fritidsaktiviteter kan være en arena for mobbing og krenkelser?

Hvordan følger vi med her som foreldre?

Tar vi kontakt med de ansvarlige hvis vi vet at mobbing og utenforskap er en utfordring i skoletiden?

Hvilken kompetanse finnes i frivilligheten mtp å forebygge at mobbing skjer eller følge opp situasjonen når uheldige ting skjer?

Hvor bevisste er voksne i frivilligheten ift å ikke bygge opp under forskjellene i en gruppe barn/ungdom?

Sammen om skolen – sammen med skolen

Hvem har ansvaret for et trygt og godt skolemiljø?

- Skolen er forpliktet til å samarbeide bredt og godt med alle foreldre.
- Skolen har et definert ansvar for at alle elever skal føle seg trygge og trives på skolen jf. opplæringslovens kapittel 9A.
- FAU og SU skal være skolens medspillere i det systematiske arbeidet for en trygg og god skolehverdag for alle.
- Foreldregruppen i klassen har et felles ansvar som «landsbyen» som bryr seg, regulerer og omfavner.
- Foreldre har oppdrageransvaret for egne barn; vi skal være både omsorgspersoner, grensesettere og rollemodeller.

Hva kan vi gjøre på skolenivå?

- Ha en positiv forventning til at skolen legger til rette for et godt samarbeid med foreldrene, og at foreldrene bidrar med å få dette til
- Bli med i FAU
- Bruke FAU

FAU skal

- bidra til et godt samarbeid mellom hjem og skole og fremme fellesinteressene til foreldrene
- medvirke til at foreldre tar aktivt del i arbeidet for å skape et godt skolemiljø
- sikre kontakt og kommunikasjon mellom FAU, eventuelle klassekontakter og foreldre, og skape kontakt mellom skolen og nærmiljøet

Hva kan vi gjøre på klassenivå?

- Bli klassekontakt og vær med på å skape gode treffpunkter mellom skole og hjem
- Ha en positiv forventning til kontaktlæreren, møt opp på foreldremøtene
- Be om at saker som angår fellesskapet i klassen, blir tatt opp med foreldregruppen
- Bli kjent med andre foreldre, og vær interessert i hvordan andre har det i klassen
- Legg opp til aktiviteter som samler alle, vær løsningsorientert
- Ha realistiske forventninger til hverandre
- Hjelp hverandre til å følge med og følge opp

“It takes
a village
to raise
a child”

Hva trenger vi mer av i vår "landsby"?

32 Responses

Fritidsaktiviteter

Engasjement fra foreldrene

Engasjerte foreldre som stiller opp

Møteplasser

Samhold

Mottakelighet

Foreldre som vil alle barnas beste

Empati

Mangfold

Å se andre barn enn bare sitt eget.

Arena for ungdom å være,

Positivitet

Bry oss

Den samiske oppdrager-tenkingen,, felleskap alle voksne

Se hverandre

Samarbeidsvillige foreldre

Ta ansvar

Akseptere at barn

Legge bort «mitt barn gjør aldri noe galt»

Ta i bruk det vi har lært i dag når vi snakker med barna om skoledagen deres

Foteldre som tenker videre enn seg og sitt barn

Kulturskole

Klubbhus

Fellesskap mellom foreldre

Samhold

God kommunikasjon

Godt samarbeid

Samiske og norske barn er likeverd

Ønske eller vilje til å bidra

Oppmuntre alle barn

Engasjerte foreldre

Mitt barn blir ikke sterkere ved å trække på andre.

FUGs 10 råd for samarbeid og inkludering

1. Smil og si «Hei» til barn, ungdom og foreldre. Vi trenger alle å bli sett og møtt for den vi er!
2. Bry deg og vær nysgjerrig på det som foregår blant barn og unge, både fysisk og digitalt. Forsøk å forstå framfor å dømme. La det være lov å trå feil.
3. Våg å være den «kjipe» voksne som setter krav og grenser. Allier deg gjerne med andre foreldre. Barn og unge trenger rammer og varme, trygge, tydelige voksne som følger opp.
4. Finn juvelen i barn og ungdom – også de som ikke er dine egne! Alle har et talent eller en egenskap vi som voksne kan verdsette.
5. Tenk «Alle med» når noe skal skje. Etterspør de som uteblir.
6. Ha et positivt fokus! Ta andres barn og ungdommer «på fersken» i å gjøre noe bra. Det vi fokuserer på, får vi mer av!
7. Vær ambisiøs, ikke bare på eget barn og ungdommers vegne men også på vegne av fellesskapet. Elever trives og lærer best der hvor klassemiljøet er trygt og godt!
8. «Ingen kan gjøre alt, men alle kan gjøre litt!» I sum kan du og foreldregruppen du tilhører, bidra med mye – på mange områder.
9. «Det du ikke vet, kan du ikke gjøre noe med.» Si ifra til skolen, både når ting fungerer og når det oppstår krevende situasjoner. Jobb for at det samme er mulig innad i foreldregruppa.
10. «Alt kan sies - det handler bare om hvordan man sier ting.» Vær vennlig og oppriktig. Vis interesse og lytt til andre. Ha respekt for andres synspunkter og rom for å skifte mening.

Hva kan dere starte med allerede i morgen?

14 Responses

Si hei

Smile

Si hei

Bli med i FAU

Stille positive spørsmål.

Se andre

Være en positiv rollemodell for barn og voksne

Bry meg

Fortsette å smile og si hei

Spørre sitt barn hvilke tre ting som var bra på skolen.

Være tilstede

Være mottakelig for både det positive og negative

Stille positive spørsmål

Formidle FUG sine 10 råd på klassens Facebook side

Kontaktlaus

Tenk om
nokon banka på døra mi
ein dag
og spurde om eg var heime

Tenk om
nokon ringde i telefonen
ein kveld
og spurde om eg ville bli med ut

Tenk om
nokon kom til meg
på kino
og spurde om å få sitja ved sida mi

Tenk om
nokon ville seia
orda:
-kom, venen min.

Alf Haugland

**«Ingen kan gjøre
alt, men alle kan
gjøre litt!»**

**Foreldreutvalget
for grunnopplæringen**